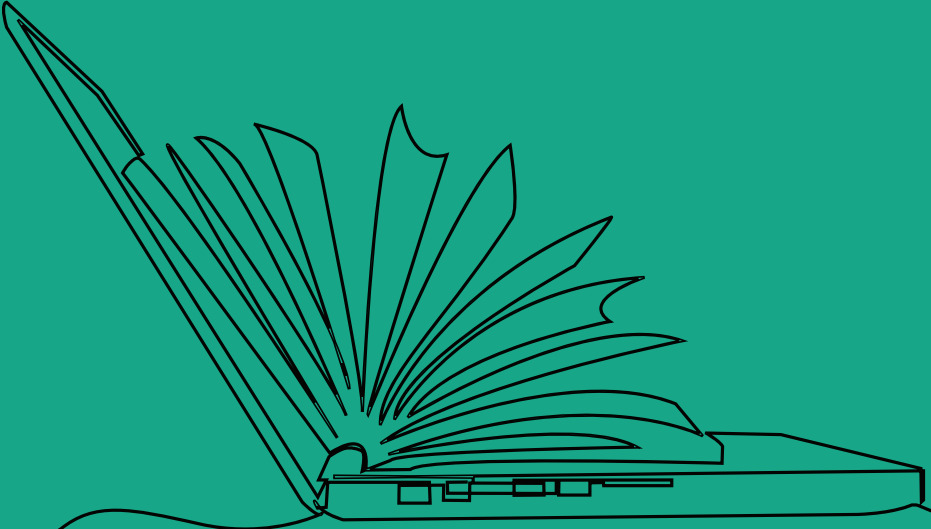

Editörler

Kevser Yıldırım, İbrahim Hakan Karataş

TEKNOLOJİ VE EĞİTİM

**Sosyal Bilimler Perspektifinden
Yaklaşımlar**

TEKNOLOJİ VE EĞİTİM
Sosyal Bilimler Perspektifinden Yaklaşımlar

Editörler

Kevser Yıldırım
İbrahim Hakan Karataş

Nokta Kitap - 8

Eğitim - 4

Teknoloji ve Eğitim: Sosyal Bilimler Perspektifinden Yaklaşımlar

Yayıma Hazırlayan: Meltem Ortakcı

Tasarım: Seyfullah Bayram

Musahhih: Kevser Rabia Mumcuoğlu

*Baskı-Cilt: Kitapyurdu Doğrudan Dağıtım,
Yenibosna Merkez Mah. Cemal Ulusoy Cad. No: 43 Bahçelievler/İstanbul
kdd.kitapyurdu.com (Sertifika no: 40675)*

1. Baskı: İstanbul, 2023

ISBN: 978-625-8350-37-1

© Nokta Kitap, 2023

*Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar
dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.*

Nokta Kitap

Aziz Mahmut Hüdayi Mah., Türbekapı Sok. No:13, 34672 Üsküdar/İstanbul

Tel: +90 (216) 532 63 70

www.noktakitap.com.tr

Nokta Kitap, İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı'nın markasıdır.

TEKNOLOJİ VE EĞİTİM

Sosyal Bilimler Perspektifinden Yaklaşımlar

Editörler

Kevser Yıldırım
İbrahim Hakan Karataş

Yazarlar

Metin V. Bayrak
M. Ertan Kardeş
Adem Sağır
S. Yetkin Işık
Tolga Yıldız
Münire Handan Kaya
Fatih Altun
Ebubekir Mollaahmetoğlu

Katkıda Bulunanlar

İsmail Tonbuloğlu
Betül Tonbuloğlu
Ümit Güneş
Işıl Dönmez
İlayda Ardaçoç
Beyza Kuru
Meryem Beyza Aydın

İçindekiler

Önsöz	vii
Uvertür	1
<i>Metin V. Bayrak</i>	
Eğitimde Teknoloji: Deva mı Zehir mi?	9
<i>M. Ertan Kardeş</i>	
Teknoloji Sosyolojisi: Temel Yaklaşımlar, Kavramlar ve Tartışmalar	19
<i>Adem Sağır</i>	
Antropolojik Yazında Teknoloji ve Eğitim Teknolojileri	51
<i>S. Yetkin Işık</i>	
Dijital Teknoloji Bağlamında İnsan ve Öğrenmesinin Psikolojisi Üzerine	93
<i>Tolga Yıldız</i>	
Eğitim Teknolojileri Metinlerindeki Hegemonik Söylem Üretimi	119
<i>Münire Handan Kaya</i>	
Teknolojik Gelişmeler Bağlamında Eğitimin Ekonomik Etkinliği	159
<i>Fatih Altun, Ebubekir Mollaahmetoğlu</i>	

Geleneksel otoritenin ölümü, demokratik otorite tesisini özgürlüğün kurulması anlamında rahatlatmıştır. Artık otoritenin tek taraflı işleyen bir süreç olarak anlaşılması yerine merkezsiz ve herkesin fail olduğu bir hak ve kendi kendini sınırlayan bir eylemlilik hali olduğu bir sürecin gözetilmesinden bahsetmek mümkündür. O halde güncel otorite figürlerine dair kırılmalı eğitimde doğruluk ve değerler sorununu yeniden ele almak açısından bir fırsat olarak belirmektedir. Otoriter zihniyet ve değerleri yerinden edilmelidir ancak bu yerinden edilme aynı zamanda demokratik başka bir zihniyetin ve otonom eylemlerin kurulması olarak işlemelidir; yoksa otoriterliğin başka tip otoriterliklerle ikamesi ya da kutsal öğrenci modeli merkezinde yeni pedagojilerin aşırı-bireyciliği, yurttaş olarak birey yetiştirilmesine katkı sunamayacaktır.

Eğitimdeki kriz baskıcı otoritarizm ile aşırı-bireyci sınırsızlığın ötesine geçilerek tartışılmalıdır. Yola çıkış noktası otoritenin çağdaş değerlere uygun olarak otonom bir yurttaş yetiştirilmesi açısından tesisi olmalıdır. Bu çerçevede otorite ile otoritarizmin karıştırılması ciddi bir sorun olarak belirmektedir. Kesinlikle konformizm çağında yetişkin bir birey olma çabasının kendisi güçlü bir zorluktur. Ancak bu zorluk dolaylı olarak içerisinde gelişen zevklerin olumlanmasına dönüşmemelidir. Aksine ergeni merkezine alan kutsal öğrenci perspektifinin eğitim kurumlarındaki yeri sorgulanmalıdır. Çağdaş pedagojinin ticarileşmiş “eğitim” anlayışı ile birleşmesi sonucu ortaya çıkan kendiliğindencilik algısının, herhangi bir *Paideia*dan daha çok, çağın ekonomik modelleriyle bir ilgisi vardır. Esas olarak pedagojinin görevi kutsal öğrenci ya da umursanmayan/kötü davranılan öğrenci figürlerinin ötesine geçmeyi denemektir.

Eğitim teknikleri açısından teknolojinin deva olabileceği unsurların geliştirilmesi mümkündür. Ancak özellikle küresel salgın süreçlerinde Türkiye ve Avrupa’daki deneyimler sürdürülerek

güç olarak tasvir ediliyor. Örneğin madencilik antropolojisi konusunda, madenlerin üretim sürecine ve çalışma mekanına açık bir ilgisizlik var; bir kitap uzunluğundaki bir monografide madencilik konusu bir iki sayfa ancak işlenmiş olabilir (Godoy; akt. Pfaffenberger, 1988, s. 36).

Pfaffenberger, ilerleyen sayfalarda da teknolojinin antropolojisinin yapıldığı yayınların çok azında teknolojiye atıf yapıldığını ve çok azında teknolojinin bir tanımının yer aldığını belirtmektedir. Teknolojinin ayrı bir araştırma başlığı veya konusu olarak ele alınmamasında, bilim sosyolojisinin yirminci yüzyıl ortalarında dönüşerek STS (Bilim Teknoloji Toplum) adıyla disiplinlerarası ayrı bir akademik alanın ortaya çıkmasının da rolü olmuş olabilir. Antropolojik saha araştırmalarını da içeren (örneğin Latour and Woolgar, 1986 [1979]) çalışmalarla birlikte teknoloji ve bilim, STS'nin konusu oldu. Bilim ve teknolojinin sosyolojikleştirilmesi girişimi, bu alanın da diğer insani etkinlikler gibi insani kusurlarla birlikte var edildiğini, teknoloji ve bilimin toplumsal inşa etkinlikleri olduğu düşüncesinin kabulüne yol açtı. Bijker'in (1995) bisiklet örneğinde gösterdiği gibi teknik yenilikler, yalnızca mucitlerinin veya üreticilerinin çabalarının bir sonucu değil, başka bazı faillerin de sürece katkı yaptığı, tüketicilerin de tepkileriyle (beğenmek veya reddetmek vb.) yer aldıkları toplumsal bir inşa sürecidir. TSİ (Teknolojinin Sosyal İnşası) yaklaşımına göre bir ürünün başarısı onu benimseyen ve geliştiren grubun gücüne ve büyüklüğüne bağlıdır. Ürünün tanımı, farklı aktörler için neyi çağrıştırdıklarına bağlıdır. Yorum esnekliği, ürünlerin gerekli özelliklerinden biridir, çünkü bir ürünün neyi ve ne kadar iyi yapabildiği farklı grupların iddiaları arasındaki bir rekabetin sonucudur. (Sismondo, 2016, s. 141). Wiebe Bijker ve Trevor Pinch'in öncülüğünü yaptıkları TSİ yaklaşımına göre, teknoloji ve toplum birbiriyle etkileşim içinde birbirini değiştirir. Bijker (1999), standart bilim-teknoloji görüşü ile sosyal inşacı yaklaşım arasındaki farkları aşağıdaki tabloda göstermektedir:

Verili Talimatlar

Toplumsal ya da kurumsal beklentiler karşısında öğretmen ve öğrencinin açık ya da örtük görevlerinin belirlenmeye çalışıldığı bu söylemin odağında teknolojinin iyi kullanılmasından kaynaklı olumlu öğrenme etkisinin nitelikli eğitimle özdeşleştirildiği kalıp ifadeler ve kendini tekrar eden indirgemeci yaklaşımlara rastlanmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin çocuklarına erken yaşta kazandırmaya çalıştığı “kodlama” becerisi, onlara işte bu 21. yüzyıl becerilerinin tamamını uygulama şansını vermektedir! Bilgisayar programları geliştirmek, sürekli ve anlık ortaya çıkabilen problemlere yaratıcı çözümler geliştirmek için eleştirel düşünmeyi ve diğer kişilerle iş birliği yapmayı gerektirir. Bunun yanında, kodlama becerisi çocuklar için bir anlamda “zihinsel alet çantası” özelliği de taşımaktadır. Bu “zihinsel alet çantasıyla” yeni nesiller etraflarını saran milyonlarca bilgisayarlı makine tarafından yönetilmek yerine onları yönetebilme fırsatını yakalayacaklar (Özdemir, 2021).

Bu bağlamda okul iklimi eğitim teknolojilerinin öğrenme isteğini arttıracığı bir ortama dönüştürülmeli; öğretmen, öğrencisinin üretim yapabilmesi için uygun materyalleri hazırlamalı ya da seçmeli, öğrenci ise teknoloji konusunda daha yaratıcı, üretici ve becerikli olmalıdır:

Eğitim alanında kullanılan teknolojilerin kolay öğrenilir ve kullanılabilir olmasının öğrenme-öğretme sürecinde verimliliği arttıracığı bir gerçektir. Öğrenme-öğretme ortamında teknolojiyi kullanma konusunda olumlu fikirlerin yaygınlaşması, söz konusu eğitim teknolojilerinin kullanılması, motivasyonun artmasına da yardımcı olacaktır (Sezer, 2020).

Benzer yazılar için bkz. Akt. Uyan, 2018; Daş, 2020; Alcin, 2018; Demir, 2021.

Teknoloji ve Eğitim

Sosyal Bilimler Perspektifinden Yaklaşımlar

Editörler: Kevser Yıldırım, İbrahim Hakan Karataş

Elinizdeki kitap, eğitim teknolojisi alanını, alışık olmadığımız bir yaklaşımla, felsefe, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, ekonomi ve iletişim perspektiflerinden ele alan disiplinlerarası bir yaklaşım denemesidir. Eğitim teknolojileri alanına felsefi, teorik ve metodolojik bir açılım sağlamayı hedeflemektedir. Bu hedefe yönelmede iki nedenin etkili olduğu söylenebilir. Birincisi, eğitim teknolojilerinin felsefi, teorik ve metodolojik tartışmaların yetersiz kalması veya bu tartışmalara önem verilmemesi, bunun da alanda bir boşluk oluşturmasıdır. İkinçisi, eğitim teknolojilerinin eğitim veya eğitim alanı dışından pek çok disiplinle ilişki olması ve bu alanların etkilerine sürekli açık olmasıdır. İşte bu kitap, söz konusu eksikliklerin saptanması neticesinde alanında uzman yazarlar tarafından kaleme alınmış, eğitim teknolojisi alanına olan bakış açımızı genişletmeyi amaçlamıştır.

